КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра освітньої політики

Програма підвищення кваліфікації керівників (директорів, заступників директорів) закладів загальної середньої освіти

«УСПІШНЕ ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ: АЛГОРИТМ ДІЙ ШКІЛЬНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри освітньої політики

(Протокол №8 від 21.09.2026 р.)

Завідувачка кафедри Галина ЛОЇК

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(Протокол №6 від 1.10.2026р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

І. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Назва програми: Програма підвищення кваліфікації керівників закладів загальної середньої освіти та їх заступників «Успішне подолання освітніх втрат: алгоритм дій шкільної адміністрації».

Розробники: старша викладачка кафедри освітньої політики Байовська А. М., к.пед.н., доцентка кафедри освітньої політики, Барна М.М., старша викладачка кафедри освітньої політики Козлова Л.Г., к. політ. н., доцентка кафедри освітньої політики Чушак Х.Я., д.держ упр., професорка кафедри освітньої політик Шиян О.І.

Розроблено на основі типових програм:
Програма «Навчання в умовах викликів: інструменти подолання освітніх втрат і підтримки учасників освітнього процесу» (30 год, наказ МОН № 1415 від 28.10.2025)

Термін дії програми: 01.01.2027 - 01.01.2032.

Рецензенти:
Хобзей Павло Кузьмович, к. ф-м. н., доцент кафедри освітньої політики, директор КЗ ЛОР ЛОІППО.
Костюк Ірина Альбертівна, викладач кафедри суспільствознавчої освіти.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми: тривалі кризові виклики – пандемія COVID-19 та повномасштабна війна, спричинили суттєві освітні й навчальні втрати та розриви серед здобувачів загальної середньої освіти в Україні. Результати національних моніторингів та міжнародних досліджень (зокрема PISA та ДоСЕН) демонструють зниження рівня навчальних досягнень учнів, підвищення рівня стресу й тривожності, а також зростання ризику професійного вигорання серед педагогів. У цих умовах виникає нагальна потреба в трансформації управління закладом освіти: від ситуативного реагування до впровадження системного загальношкільного підходу до подолання освітніх втрат.
Актуальність програми зумовлена необхідністю забезпечити керівників ЗЗСО інструментами та добрими практиками моніторингу та компенсації втрат, розбудови безпечного освітнього середовища, а також підтримки психоемоційного стану та професійного розвитку вчителів. Програма дає змогу керівникам ухвалювати поінформовані управлінські рішення, базовані на даних, та перетворювати освітні виклики на можливості розвитку закладу.

Цільова група: керівники (директори, заступники директорів) закладів загальної середньої освіти.

Обсяг: 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Особливості реалізації програми: відсутні.

Форма (форми) підвищення кваліфікації: інституційна (очно-дистанційна).

Мета: надати керівникам закладів загальної середньої освіти, їх заступникам знання, вміння й інструменти для ефективного подолання освітніх втрат та забезпечення високої якості освіти. Курс допоможе розробити практичну стратегію з урахуванням: рішень, поінформованих міжнародними та загальноукраїнськими дослідженнями; загальношкільного підходу; необхідного професійного розвитку педагогічних працівників.

Завдання підвищення кваліфікації:

- ознайомити слухачів із понятійним апаратом, причинами, наслідками та світовим і національним контекстом освітніх і навчальних втрат;
- оснастити керівників інструментарієм внутрішньошкільної діагностики та моніторингу навчальних досягнень учнів, а також управлінським алгоритмом реагування на отримані результати;
- запропонувати адаптаційні та компенсаторні стратегії (зокрема, щодо читацької та математичної грамотності, використання проєктного навчання та стратегування наступності між початковою і базовою школою);
- опрацювати механізми підтримки педагогічних працівників через інструменти супервізії, професійного саморозвитку, профілактику вигорання та травма-інформований підхід;
- забезпечити практикум із проєктування комплексного плану (стратегії) ЗЗСО щодо подолання освітніх втрат на засадах загальношкільного підходу та партнерської взаємодії.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться:

- компетентність стратегічного управління персоналом (А3);
- компетентність забезпечення якості освітньої діяльності та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти (Б1);
- компетентність організації діяльності закладу освіти на засадах зовнішньої системи забезпечення якості освіти (Б2);
- компетентність педагогічного, соціального та мережевого партнерства (В3).

Очікувані результати навчання:

- забезпечує організацію якісного освітнього процесу (Б1.1) з акцентом на подолання освітніх втрат;

- аналізує та враховує отримані результати заходів системи зовнішнього забезпечення якості освіти шляхом вдосконалення освітнього та управлінського процесів (Б2.2.У1);
- здійснює моніторинг освітніх запитів і потреб у розвитку професійної майстерності педагогічних працівників (А3.2.У2) у контексті роботи з освітніми та навчальними втратами.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації:
Оцінювання результатів навчання здійснюється на засадах об'єктивності, прозорості та відповідності очікуваним результатам навчання. Результати навчання оцінюються за системою "зараховано - не зараховано" після виконання і захисту випускної роботи та проходження тестування на платформі Moodle КЗ ЛОР ЛОІППО.
У випадку, якщо пропущено понад 50% навчального часу, передбаченого програмою підвищення кваліфікації, документ про підвищення кваліфікації не видається.

Документ про підсумки підвищення кваліфікації: сертифікат.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено 2 модулі. Самостійна робота передбачає створення або вдосконалення плану роботи ЗЗСО з освітніми і/та навчальними втратами (випускна робота). Підсумкові заходи передбачають очний круглий стіл та захист випускної роботи. Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту Програми, складає: 30 год, з них: 6 год – лекційні заняття, 18 год – практичні заняття, 6 год – самостійна робота, в тому числі – 2 год контрольні заходи (підсумкове тестування та рефлексія).

Навчально-тематичний план

Назва навчальних тем	***Кількість годин***				
	Лекції	***Практичні заняття***	***Самостійна робота***	***Контрольні заходи***	***Усього***
МОДУЛЬ 1. Освітні втрати: від діагностики до ефективних управлінських рішень					
Організаційно-інтеграційне заняття		1			**1**
Тема 1.1. Освітні втрати: сутність, причини, наслідки		1			**1**

Тема 1.2. Діагностика освітніх і навчальних втрат. Україна в світовому контексті	2				**2**
Тема 1.3 Подолання освітніх та навчальних втрат: алгоритм дій адміністрації школи. Діагностувальні та підсумкові роботи як інструмент моніторингу та оцінювання освітніх втрат		2			**2**
Тема 1.4. Професійний розвиток та підтримка педагогічних працівників задля подолання освітніх втрат серед учителів	2	2			**4**
Разом за модулем	**4**	**6**	**0**	**0**	**10**
МОДУЛЬ 2. Робота з освітніми та навчальними втратами у школі: практичні рекомендації *(з п'яти тем куратор планує дві (8 год)*					
Тема 2.1. Подолання навчальних втрат і формування читацької грамотності	1	3			**4**
Тема 2.2. Подолання навчальних втрат і формування математичної грамотності	1	3			**4**
Тема 2.3. Подолання освітніх та навчальних втрат через проєктне навчання	1	3			**4**
Тема 2.4. Вплив травми та стресу на навчання та поведінку учнів. Стратегії підтримки учнів	1	3			**4**
Тема 2.5. Планування стратегії переходу з початкової до середньої школи як інструмент запобігання навчальним втратам	1	3			**4**
Випускна робота			4		**4**
Круглий стіл "Трансформація освітніх втрат у можливості зростання"		**6**		1	**6**
Разом за модулем	**2**	**12**	**4**	**1**	**20**
Підсумкові заходи					
Підсумкове тестування			1	1	**1**
Рефлексія			1		**1**
Всього годин:	**6**	**18**	**18**	**2**	**30**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль 1. Освітні втрати: від діагностики до ефективних управлінських рішень

Організаційно-інтеграційно заняття.

Реєстрація учасників і детальне ознайомлення з регламентом та правилами навчання на курсі. Структура та навчальні результати програми. Формулювання власного запиту й обговорення персональних очікувань від навчання. Актуалізація попереднього досвіду слухачів та виявлення конкретних навчальних потреб управлінців.

Тема 1.1. Освітні втрати: сутність, причини, наслідки

Виклики в освітній сфері України після криз: пандемії та повномасштабної війни. Розмежування понять: освітні втрати, освітні розриви, навчальні втрати тощо. Психологічно-емоційні та соціальні проблеми серед учнів та вчителів. Моделювання наслідків зниження рівня навчальних досягнень учнів для майбутнього України.

Тема 1.2. Діагностика освітніх і навчальних втрат. Україна в світовому контексті

Стан освіти в Україні після кризових подій: що нам кажуть дослідження. PISA (2018, 2022, 2025): світові, європейські тенденції та Україна; читацька, математична та природничо-наукова грамотність школярів в Україні та світі. Соціальний та психологічний фон здобувачів освіти: результати дослідження ДоСЕН (Дослідження соціально-емоційних навичок) та його зв'язок із навчальними досягненнями. Українські моніторинги та дослідження: дані УЦОЯО, ДСЯО, МОН щодо освітніх втрат і розривів. Дослідження педагогічних працівників: професійна стійкість, ментальне здоров'я та запобігання вигоранню вчителів як умова подолання втрат учнів.

Тема 1.3. Подолання освітніх та навчальних втрат: алгоритм дій адміністрації школи. Діагностувальні та підсумкові роботи як інструмент моніторингу та оцінювання освітніх втрат

Загальношкільний підхід до роботи освітніми / навчальними втратами. Управлінські стратегії: планування та моніторинг процесу відновлення. Роль адміністрації школи у підготовці педагогічного колективу до роботи з навчальними втратами. Співпраця з батьками та громадськими організаціями задля подолання втрат.
Моніторинг та оцінювання навчальних втрат на рівні ЗЗСО. Огляд цифрових інструментів та платформ для проведення діагностики.
Практикум з аналізу даних: як адміністрації ЗЗСО інтерпретувати результати внутрішнього та зовнішнього моніторингу для ухвалення управлінських рішень. Розробка матриці дій за результатами діагностики: коригування календарно-тематичного планування, запровадження адаптаційних та компенсаторних занять.

Тема 1.4. Професійний розвиток та підтримка педагогічних працівників задля подолання освітніх втрат серед учителів

Професійних втрати і викликів, із якими стикаються педагоги в кризовий період та шляхи їх компенсації. Рефлексія та професійний саморозвиток як базові інструменти відновлення та підвищення здатності педагогічного колективу ефективно долати освітні втрати учнів. Супервізія як дієвий механізм підтримки вчителів, зміцнення їхньої емоційної стійкості, профілактики професійного вигорання та розбудови безпечного освітнього середовища.

Психосоціальна та підтримувальна функції супервізії. Сучасні педагогічні стратегії роботи з освітніми та навчальними втратами. Алгоритми підготовки педагогічного колективу до впровадження стратегій роботи з освітніми та навчальними втратами через спеціалізоване навчання, супервізійний супровід і діяльність професійних спільнот.

Модуль 2. Робота з освітніми та навчальними втратами у школі: практичні рекомендації
(дві теми на вибір куратора курсу)

Тема 2.1. Подолання навчальних втрат і формування читацької грамотності

Стан сформованості читацької грамотності учнів середньої школи відповідно до українських та міжнародних досліджень. Завдання, з якими не справляються українські учні.
Роль читацької грамотності у формуванні ключових компетентностей учнів початкової та базової школи. Вплив навчальних матеріалів і стратегій оцінювання на читацьку грамотність. Методики та підходи до розвитку читацької грамотності. Дієві технології: «Крісло автора».
Стратегії використання різнорівневих завдань для підтримки читання. Розробка диференційованих завдань для розвитку читацької грамотності. Створення умов для обговорення та аналізу прочитаних текстів. Використання стратегій критичного мислення в процесі читання.
Оцінювання читацької грамотності: формувальне оцінювання та зворотний зв'язок.

Тема 2.2. Подолання освітніх втрат і формування математичної грамотності

Стан сформованості математичної грамотності учнів середньої школи відповідно до українських та міжнародних досліджень. Завдання, з якими не справляються українські учні.
Роль математичної грамотності у формуванні ключових компетентностей учнів початкової та базової школи. Засоби роботи з розвитком математичної грамотності на рівні базової середньої освіти. Зміни підходів до конструювання уроків математичної галузі відповідно до вимог НУШ задля розвитку математичної грамотності учнів. Конструювання уроку за методом зворотного дизайну.

Тема 2.3. Подолання навчальних втрат через проєктне навчання

Проєктне навчання та розвиток ключових компетентностей: міжнародний та український досвід. Головні засади проєктного навчання задля розвитку

ключових компетентностей та наскрізних умінь у здобувачів освіти. Роль учителя у реалізації освітніх проєктів.
Сценарії проєктів для розвитку громадянських та соціальних компетентностей. Сценарії проєктів для розвитку математичної компетентності та компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій.

Тема 2.4. Вплив травми та стресу на навчання та поведінку учнів. Стратегії підтримки учнів

Соціальна та психологічна підтримка. Програми підтримки психічного здоров'я для учнів та вчителів. Створення дружнього та підтримуючого освітнього середовища.
Вплив травми та стресу на освітній процес. Роль учителя у створенні психофізичної та емоційної безпеки. Сутність травма-інформованого підходу та його принципи. Інтеграція стратегій травма-інформованого підходу в освітній процес.
Зв'язок між травмою та дистресовою поведінкою здобувачів освіти. Алгоритм перенаправлення до психологічної служби. Протокол дій педагога в кризовій ситуації.

Тема 2.5. Планування стратегії переходу з початкової до середньої школи як інструмент запобігання навчальним втратам

Роль адміністрації школи у підготовці педагогічного колективу до системної роботи для забезпечення ефективного переходу від початкової школи до базової. Методи створення сприятливої атмосфери та підтримки вчителів у перехідний період. Стратегії залучення батьків до активної участі у шкільному житті, їхня роль у підтримці учнів під час переходу. Реалізація загальношкільного підходу при плануванні та реалізації переходу від початкової школи до базової школи: залучення усіх учасників освітнього процесу.
Розгляд кейсів: приклади успішної взаємодії між вчителями, батьками та адміністрацією під час переходу. Робота в групах: розробка власних стратегій переходу, а також мотивації та підтримки вчителів у перехідний період.

Круглий стіл “Трансформація освітніх втрат у можливості зростання”
Презентація практичних завдань учасниками курсу. Рекомендації до представлених стратегій. Обговорення проблемних питань. Сесія запитань і відповідей. Підсумок навчання.

Підсумкове тестування та рефлексія:

Підсумкове тестування, яке охоплює всі теми курсу. Тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді.

Самооцінювання. Рефлексія щодо результатів курсу. Оцінювання ефективності курсу.

3.1 Орієнтовний перелік практичних завдань

Випускна робота: створити або вдосконалити стратегію подолання освітніх і/та навчальних втрат на рівні свого ЗЗСО з урахуванням загальношкільного підходу (залучення педагогічних працівників, здобувачів освіти, їхніх батьків / опікунів, громади, громадських організацій).

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України про освіту (2017): https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19
2. Закон України про повну загальну середню освіту (2020): https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text
3. Державний стандарт базової середньої освіти (2021): https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898 (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898).
4. Державний стандарт початкової освіти (2025): https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1810-2025-%D0%BF#Text (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 26 грудня 2025 р. № 1810).
5. Державний стандарт профільної середньої освіти (2024): https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2024 р. № 851, із змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ від 6 серпня 2026 р. № 1000).
6. Постанова КМУ "Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо державних стандартів закладів загальної середньої освіти" від 6 серпня 2026 р. № 1000: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000-2026-%D0%BF#Text
7. Професійний стандарт "Вчитель закладу загальної середньої освіти" https://osvita.ua/doc/files/news/935/93546/66e806fcb90e2017837434__1_.pdf (затверджений наказом МОН № 1225 від 29.08.2024).
8. Професійний стандарт "Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти": https://osvita.ua/doc/files/news/844/84426/Nakaz-568-zatverdzh_standartu_keriv_22_0.pdf (затверджений наказом Міністерства економіки № 568-21 від 17.09.2021).

Основна література

1. Ганна Бичко, Василь Терещенко. Навчальні втрати: сутність, причини, наслідки та шляхи подолання. Київ, УЦОЯО, 2023: https://testportal.gov.ua//wp-content/uploads/2023/04/Learning-losses_Ukraine.pdf

2. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2025 : https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2026/09/Ofitsijnyj-zvit_PISA-2025.pdf
3. Результати дослідження PISA (2018): http://testportal.gov.ua/2019/12/03/rezultaty-pisa-svoyeridnyj-dorogovkaz-dlya-pidvyshhennya-yakosti-natsionalnoyi-osvity/
4. Результати дослідження PISA (2022): https://testportal.gov.ua/pisa-2022-rezultaty-oprylyudneno/
5. Рекомендації щодо організації програм з надолуження освітніх втрат. МОН, ЮНІСЕФ, 2023. https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2023/07/31/Unicef.Immidiate.actions.frame.proofreading.ua.1-31.07.2023.pdf
6. Як компенсувати «освітні втрати»: рекомендації для органів влади, засновників і директорів закладів освіти. ДСЯО, 2023. https://sqe.gov.ua/yak-kompensuvati-osvitni-vtrati-rek/

Додаткова література

1. Ігор Хворостяний. Подолання освітніх втрат з української мови та літератури. Методичні рекомендації та приклади уроків. https://testportal.gov.ua//wp-content/uploads/2023/04/Buklet-22Podolannya-osvitnih-vtrat22-2.pdf
2. Діагностика та компенсація освітніх втрат у загальній середній освіті України : методичні рекомендації. Київ: Педагогічна думка, 2023. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/10/Osvitni_vtraty.pdf
3. Діагностика та механізми подолання втрат у навчанні молодших школярів. Методичні рекомендації. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023. https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/09/Diahnostyka-ta-mekhanizmy-podolannia-vtrat-u-navchanni-3.pdf
4. Усе про освітні втрати: ефективні методики та алгоритми для вчителя. Підбірка публікацій на сторінці ГО "Освіторія" https://osvitoria.media/experience/vse-pro-osvitni-vtraty-efektyvni-metodyky-ta-algorytmy-dlya-vchytelya/
5. Наздоженемо: курс про подолання освітніх втрат для освітніх управлінців. Безплатний курс для директорів та завучів закладів загальної середньої освіти https://osvitoria.university/courses/nazdojenemo-upravlinci/
6. Наздоженемо: міні-курс про подолання освітніх втрат для учителів. Безплатне навчання для підвищення кваліфікації вчителів 5-11 класів усіх освітніх галузей https://osvitoria.university/courses/nazdojenemo-bazovyi-kurs/
7. Наздоженемо: курс про подолання освітніх втрат з математики. Безплатний курс для вчителів математики https://osvitoria.university/courses/nazdojenemo-math/
8. Наздоженемо: курс про подолання освітніх втрат у початковій школі. Безплатний курс для вчителів початкової школи https://osvitoria.university/courses/nazdojenemo-pochatkova/

9. Наздоженемо: курс про подолання освітніх втрат з української мови та літератури. Безплатний курс для вчителів української мови та літератури https://osvitoria.university/courses/nazdojenemo-ukr/